

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 27/2010 vp

**Valtioneuvoston kirjelmä Euroopan komission
lainsäädäntöehdotuksista Euroopan unionin ja
euroalueen talouspolitiikan koordinaation te-
hostamiseksi**

**Valtioneuvoston selvitys Suomen kannoista van
Rompuyn työryhmän työhön ja komission tie-
donantoon talouspolitiikan koordinaation tii-
vistämisestä**

**Valtioneuvoston selvitys talouspolitiikan koor-
dinaation tehostamisen mahdollisesti edellyttä-
mistä perussopimusmuutoksista**

**Valtioneuvoston selvitys komission tiedonan-
nosta Pankkien kriisinratkaisurahastot**

**Valtioneuvoston selvitys komission tiedonan-
nosta EU:n kehyksestä finanssialan kriisinhal-
linnalle**

**Valtioneuvoston selvitys komission tiedonan-
nosta 7.10. koskien rahoitusmarkkinoiden vero-
ja**

**Valtioneuvoston selvitys valtioiden velkojen
hallitusta uudelleenjärjestelystä**

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 8 päivänä lokakuuta 2010

lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän Euroopan
komission lainsäädäntöehdotuksista Euroopan

U 34/2010 vp
E 31/2010 vp
E 86/2010 vp

E 53/2010 vp
E 102/2010 vp
E 103/2010 vp

E 90/2010 vp

Versio 2.0

unionin ja euroalueen talouspolitiikan koordinaation tehostamiseksi (U 34/2010 vp) talousvaliokunnalle lausunnon antamista varten. Lisäksi suuri valiokunta on 12 päivänä marraskuuta 2010 lähettänyt asiaan liittyvän jatkokirjelmän 1. VM 12.11.2010 talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Suuri valiokunta on lähettänyt 2 päivänä heinäkuuta 2010 jatkokirjelmän 2. VM 02.07.2010 ja 15 päivänä lokakuuta 2010 jatkokirjelmän 5. VM 08.10.2010 asiassa E 31/2010 vp talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten. Lisäksi suuri valiokunta on lähettänyt 6 päivänä syyskuuta 2010 jatkokirjelmän 3. VM 03.09.2010 ja 24 päivänä syyskuuta 2010 jatkokirjelmän 4. VM 22.09.2010 asiassa E 31/2010 vp talousvaliokunnalle tiedoksi.

Suuri valiokunta on 22 päivänä lokakuuta 2010 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen talouspolitiikan koordinaation tehostamisen mahdollisesti edellyttämistä perussopimusmuutoksista (E 86/2010 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten. Lisäksi suuri valiokunta on lähettänyt 19 päivänä marraskuuta 2010 asiaan liittyvän jatkokirjelmän 1. VNK 17.11.2010 ja 3 päivänä joulukuuta 2010 asiaan liittyvän jatkokirjelmän 2. VNK 03.12.2010 talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Suuri valiokunta on 23 päivänä kesäkuuta 2010 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission tiedonannosta Pankkien kriisinratkaisurahastot (E 53/2010 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Suuri valiokunta on 24 päivänä marraskuuta 2010 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission tiedonannosta EU:n kehyksestä finanssialan kriisinhallinnalle (E 102/2010 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Suuri valiokunta on 24 päivänä marraskuuta 2010 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission tiedonannosta 7.10. koskien rahoitusmarkkinoiden veroja (E 103/2010 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Suuri valiokunta on 3 päivänä joulukuuta 2010 lähettänyt jatkokirjelmän 2. VM

03.12.2010 asiassa E 90/2010 vp talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina asioissa U 34/2010 vp, E 31/2010 vp ja E 86/2010 vp

- puhemies Sauli Niinistö
- valtiovarainministeri Jyrki Katainen
- finanssineuvos Ilkka Kajaste, valtiovarainministeriö
- EU-erityisasiantuntija Susanna Ikonen, valtioneuvoston kanslian EU-sihteeristö
- pääjohtaja Erkki Liikanen ja johtava neuvonantaja Jarmo Kontulainen, Suomen Pankki
- tutkimusohjaaja Niku Määttänen, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA
- erikoistutkija Heikki Taimio, Palkansaajien tutkimuslaitos PT
- tutkimusjohtaja Aki Kangasharju, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- toimitusjohtaja Heikki Niemeläinen, Kuntien takauskeskus
- vastaava ekonomisti Simo Pinomaa, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- tutkimuspäällikkö Eugen Koev, Akava ry
- EU-asiantuntija Reijo Paananen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- kansainvälisten asioiden päällikkö Juri Aaltonen, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- professori Pertti Haaparanta
- professori Timo Korkeamäki (vain E 31/2010 vp).

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina asiassa E 53/2010 vp

- neuvotteleva virkamies Markku Puumalainen, valtiovarainministeriö
- johtava riskiasiantuntija Juha Savela, Finanssivalvonta
- ekonomisti Pertti Pyökkönen, Suomen Pankki
- kauppätieteiden maisteri Kaarlo Jännäri.

Valiokunnassa on ollut kuultavana asiassa E 102/2010 vp

- lainsäädäntöneuvos Markku Sorvari, valtiovarainministeriö.

Valiokunnassa on ollut kuultavana asiassa E 103/2010 vp

Johdanto

**TaVL 27/2010 vp — U 34/2010 vp, E 31/2010 vp,
E 86/2010 vp, E 53/2010 vp, E 102/2010 vp,**

- finanssisihteeri Jussi Lindgrén, valtiovarainministeriö.

— valtiotieteen tohtori Peter Nyberg
(U 34/2010 vp ja E 31/2010 vp).

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Finanssialan Keskusliitto (E 53/2010 vp)
- professori Jarmo Leppiniemi (E 53/2010 vp)

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta E 31/2010 vp lausunnon TaVL 12/2010 vp.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄT JA JATKOKIRJELMÄT

Ehdotus

U 34/2010 vp. Ehdotus kattaa kuuden säädöksen muodostaman lainsäädäntöpaketin talouspolitiikan koordinaation tehostamisesta Euroopan unionissa ja euroalueella. Kokonaisuuteen liittyy vä direktiiviehdotus koskee jäsenvaltioiden budjettikehikoita. Asetusehdotuksista kaksi liittyy jo olemassa olevaan vakaus- ja kasvusopimusta koskevaan toissijaiseen lainsäädäntöön (asetukset 1466/97 ja 1467/97), johon on tarkoitus tuoda muutoksia. Asetusehdotuksista kolme olisivat kokonaan uutta lainsäädäntöä. Yksi koskee kokonaistaloudellisten tasapainottomuuksien ehkäisyä ja korjaamista ja kaksi liittyy lainsäädännön täytäntöönpanon tehostamiseen. Tämä tarkoittaa mahdollisten sanktioiden asettamista niissä tapauksissa, joissa jäsenvaltioiden julkisen talouden alijäämäisyys tai velka tai kokonaistaloudellisen tasapainon kehitys poikkeaa annetuista suosituksista tai uhkaa vaarantaa talous- ja rahaliiton häiriöttömän toiminnan.

E 31/2010 vp. Valtioneuvoston kirjelmissä selostetaan Van Rompuyn työryhmän työssä esille tulleita kysymyksiä (kuten vakaus- ja kasvusopimuksen sekä budjettikurin vahvistaminen, talouspolitiikan seurannan laajentaminen, koordinaation tehostaminen ja kriisinhallinta) ja työryhmän työhön pohjautuvaa komission tiedonantoa talouspolitiikan koordinoinnin tehostamisesta¹. Komission tiedonanto pohjusti edellä asian U 34/2010 vp yhteydessä kuvattua lainsäädäntöpakettia.

E 86/2010 vp. Valtioneuvoston kirjelmissä on selvitetty Van Rompuyn työryhmän loppuraportissa todettujen pysyvää kriisinhallintamekanismia koskevien ehdotusten (erit. jäsenvaltion äänioikeuden pidättäminen) mahdollisesti edellyttämiä perussopimuksen muutostarpeita. Epävirallisissa keskusteluissa on ollut esillä ajatus lisätä perussopimukseen (esim. SEUT 136 art. tai 122 art.) määräys siitä, että jäsenvaltiot voivat perustaa kriisinhallintamekanismin. Esillä on ollut myös ajatus kirjata perussopimukseen mahdollisuus pidättää jäsenmaan äänioikeus.

Jatkokirjelmässä valtioneuvosto kuvaa alustavia näkemyksiään niistä elementeistä, joita pysyvän kriisinhallintamekanismin tulisi sisältää.

E 53/2010 vp. Tiedonannossa tuodaan esille keinoja, joilla pankkien kriisinhallintakehitystä voitaisiin rahoittaa siten, että samalla minimoitaisiin moraalikato ja suojattaisiin julkisia varoja. Komissio nostaa esille etukäteisrahastointiin perustuvien kriisinhallintarahastojen perustamisen. Rahastot rahoitettaisiin pankeilta perittävillä vakuusmaksuilla. Tiedonannossa käsitellään rahastojen rahoitusta, soveltamisalaa, kokoa ja hallintoa.

Rahoituslaitosten kriisinhallinnan kokonaisjärjestelmää on hahmoteltu komission tiedonannossa, jota kuvataan kirjelmässä E 102/2010 vp.

E 102/2010 vp. Komission tiedonannossa hahmotellaan kriisinhallintakehitys, jota sovellettaisiin kaikkiin luottolaitoksiin ja sellaisiin sijoituspalveluyrityksiin, joiden konkurssi voi horjuttaa koko finanssijärjestelmää. Komissio to-

¹ KOM(2010) 250 lopullinen

teaa mm., että pankit on voitava asettaa konkurssiin, kuten muutkin yritykset.

Tiedonannossa käsitellään valmistelu- ja ennaltaehkäisytoimenpiteitä, valvontatoimia ja varsinaisia kriisinratkaisukeinoja sekä rajatylittävän kriisinhallinnan koordinoitua ja kriisinratkaisun rahoitusta.

E 103/2010 vp. Tiedonannossa hahmotellaan rahoitusmarkkinoiden verotuksen kehittämistä. Tiedonannossa esitellään kahta veroinstrumenttia eli aktiviteettiveroa (FAT) ja transaktioveroa (FTT).

E 90/2010 vp. Kirjelmissä tuodaan esille pysyvän kriisinhallintamekanismin valmisteluun liittyviä kysymyksiä (valtionvelkojen hallittu uudelleenjärjestely).

Valtioneuvoston 2. jatkokirjelmässä selostetaan Euroryhmän 28.11.2010 antamaa julistusta pysyvän kriisinhallintamekanismin pääpiirteistä. Pysyvä kriisinhallintamekanismi perustuisi Euroopan vakausmekanismiin, EVM (European Stability Mechanism, ESM), joka aloittaisi toimintansa vuoden 2013 kesällä. Uudella mekanismilla luodaan pelisäännöt rahoitus- ja velkakriisien hallinnalle tulevaisuudessa. Mekanismin tavoitteena on selkiyttää jäsenmaiden omaa vastuuta talouspolitiikkansa seurauksista sekä myös yksityisen sektorin osallistumista mahdollisten rahoituskriisien taakanjakoon.

EVM korvaa nykyiset tilapäiset kriisinhallintajärjestelyt. EVM vastaisi nykyisen ERVV:n rakennetta, toimintaa ja sääntöjä sen rahoituselementin osalta. EVM vahvistaa uutta talouspolitiikan koordinaatiokehikkoa, jonka tavoite on varmistaa talouspolitiikan tehokas seuranta siten, että pääpaino on kriisien ennaltaehkäisyssä sekä rahoitus- ja velkakriisien todennäköisyyden alentamisessa tulevaisuudessa.

Kriisinhallinnan päätöksenteko perustuu vaa-tivaan ja tarkkaan velkakestävyysarviointiin. Tavoitteena on erityisesti varmistaa tapauskohtaisesti yksityisten luotonantajien tai velkojen osallistuminen, IMF:n toimintalinjan mukaisesti, niissä tapauksissa, joissa valtio arvioidaan maksukyvyttömäksi velkakestävyysnäkökul-

masta. Tavoitteena on aina veronmaksajien edun turvaaminen erityisesti siten, että yksityisten velkojen asema on toissijainen verrattuna euroalueen yhteisen mekanismin saamisiin (preferred creditor status). IMF:n lainojen ehtona on täydellinen ensisijaisuus.

Yksityissektori osallistuisi kriisinhallintatoimiin tapauskohtaisesti ja IMF:n periaatteiden mukaisesti. Jos jäsenvaltio arvioidaan perusteiltaan maksukykyiseksi, voisi se saada tiukan ehdollista rahoitustukea EVM:sta. Jos valtio arvioidaan perusteiltaan maksukyvyttömäksi (velka ei kestäväällä pohjalla), yksityisten velkojen kanssa aloitettaisiin velkojen uudelleenjärjestelyprosessi velkakestävyyspalauttamiseksi.

Rahoituslainan myöntäminen EVM:stä edellyttäisi tiukkaa ehdollisuutta ja sopeutusohjelmaa, joka valmisteltaisiin yhteistyössä Euroopan komission, Euroopan keskuspankin ja IMF:n kesken. EVM:n rahoituslainaa voidaan myöntää jäsenmaalle euromaiden yksimielisellä päätöksellä.

Velkojen uudelleenjärjestelyprosessin mahdollistamiseksi tulisi ottaa huomioon tarve markkinoiden likviditeetin säilyttämiseksi sisällyttää kaikkiin uusiin euroalueella liikkeeseen laskettaviin valtion velkakirjasopimuksiin yhdenmukaiset ja standardoidut yhteistoimintalausekkeet (Collective Action Clauses, CACs) vuoden 2013 kesäkuusta alkaen. Lausekkeet olisivat yhdenmukaisia G10-suositusten kanssa. Niiden pohjalta valtioiden velkakirjoihin sisällytetään USA:n ja Yhdistyneiden kuningaskuntien lakien mukaan jo nykyisin yhteistoimintalausekkeitä. Yhteistoimintalausekkeet erityisesti mahdollistavat velkojen määränemmistöllä tehtävät, kaikkia velkoja sitovat päätökset maksuehdoista (lainanhoidon pysäyttäminen, laina-aikojen pidentäminen, koronalennukset ja/tai velan pääoman alennukset) oloissa, joissa velallinen valtio ei pysty hoitamaan velkaansa. Tällöin yksittäiset velalliset eivät pystyisi estämään velkajärjestelyn käynnistämistä. Toinen keskeinen vaatimus koskee ehtoa, jonka mukaan kaikista valtion liikkeeseen laskemista velkakirjoista voitaisiin neuvotella yhtäaikaaisesti.

Jäsenvaltioiden tulisi pyrkiä pidentämään lainojen juoksuaikaa uusissa liikkeeseen laskuissa, jotta jälleenrahoitustarpeet eivät keskipitkällä aikavälillä kasaudu.

Päätöksen mukaan kehikon tehokkuudesta tehdään arvio vuonna 2016 komission ja EKP:n toimesta. Siinä korostetaan, että yksityisen sektorin mukanaolo (Private Sector Involvement), johon esityksessä viitataan, ei tulisi voimaan ennen kesäkuun 2013 loppua. Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan odotetaan esittävän Eurooppa-neuvostolle joulukuussa "vähäistä muutosta" Euroopan Unionin perussopimukseen euroryhmän päätöksen pohjalta.

Valtioneuvoston kanta

U 34/2010 vp. Lainsäädäntöpaketti. Valtioneuvosto tukee lainsäädäntöehdotuksia. Komission ehdottamat toimenpiteet ovat tarpeellisia, sillä voimassa oleva sääntely on osoittautunut riittämättömäksi. Nykyisin voimassa olevat valvonta- ja seuraamusmenetelmät ovat osoittautuneet liian hitaiksi ja tehottomiksi keinoiksi estämään EU:n laajuisen talous-, rahoitus- ja velkakriisin syntymisen. Ehdotusten tavoitteita ei voida saavuttaa vähemmän pakottavilla tai lievemmillä vaihtoehtoilta. On otettava huomioon, että talouden häiriöt ja talouspolitiikan virheet välittyvät entistä nopeammin jäsenvaltiosta toiseen, joten koordinaation tehostaminen ja laajentaminen kokonaistaloudellisen valvonnan puolelle on tarpeen.

Ehdotettu sanktiomekanismi, joka mahdollistaa asteittaisen siirtymisen velvoittavampiin pakotteisiin on toimiva ja tukee vakaus- ja kasvusopimuksen ja kokonaistaloudellisen vakauden täytäntöönpanoa ja valvontaa. Ilman tehokasta sanktiomekanismia valvonta ei ole tehokasta.

Van Rompuyn työryhmän loppuraportti. Valtioneuvosto pitää Van Rompuyn työryhmän saavuttamia tuloksia merkittävinä ja katsoo, että ne vastaavat melko pitkälle Suomen asettamia tavoitteita. Van Rompuyn työryhmän loppuraportti tukee komission talouspolitiikan koordinoimiseksi antamien lainsäädäntöesitysten jatkokesittelyä neuvostossa ja Euroopan parlamentissa.

Jatkokirjelmä sisältää lisäksi valtioneuvoston vastaukset suuren valiokunnan lausunnossa (SuVL 9/2010 vp) esille nostettuihin kysymyksiin, jotka liittyvät ehdotusten oikeusperustaan. Van Rompuyn työryhmän esityksiin liittyviä, perussopimusten mahdolliseen muuttamiseen kohdistuvia kantoja sisältyy kirjelmään E 86/2010 vp.

E 31/2010 vp. Talouspolitiikan koordinaation ja kriisinhallintamekanismin valmisteluvaihe. Jatkokirjelmässä 2 selostetaan valtioneuvoston kantoja komission tiedonantoon, joka oli pohjana edellä asian U 34/2010 vp yhteydessä kuvatulle lainsäädäntöpaketille.

Jatkokirjelmissä 3–5 valtioneuvosto esittää kannanottoja Van Rompuyn työryhmässä avoimena oleviin kysymyksiin. Valtioneuvoston työryhmän loppuraporttiin liittyviä kantoja on käsitelty edellä asian U 34/2010 vp yhteydessä.

E 86/2010 vp. Perussopimukset. Valtioneuvosto katsoo, että euroalueelle on tarpeen luoda kriisinhallintamekanismi niiden näkökohtien pohjalta, jotka on otettu Van Rompuyn työryhmän loppuraporttiin. Kriisinhallintamekanismin osatekijät vaativat vielä lisätyötä. Riippuen yksityiskohdistaan saattaa mekanismin luominen edellyttää perussopimustasosta ratkaisua, kuten Van Rompuyn työryhmän loppuraportissa arvioidaan.

Valtioneuvosto varautuu siihen, että joulukuun Eurooppa-neuvostossa sovitaan perussopimuksen vähäisestä muuttamisesta pysyvän kriisinhallintamekanismin perustamisen osalta. Suomi voi hyväksyä 2. jatkokirjelmässä esitetyn kaltaisen perussopimuksen muutoksen. Sen perusteella, mitä marraskuun lopussa kokoontuneessa euroryhmässä sovittiin pysyvästä kriisinhallintamekanismista, olisi perussopimusta koskeva muutos Suomen näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaisinta tehdä SEUT 136 artiklaan.

Valtioneuvosto pitää riittävänä, että perussopimukseen otettava kirjaus koskee kriisinhallintamekanismin perustamista euroaluetta varten. Suomi ei omasta puolestaan pidä tarpeellisena tarkentaa perussopimuksessa mekanismia yksi-

tyiskohtaisin määräyksiin. Suomen näkemyksen mukaan tällainen perussopimuksen muutos, joka ei lisää unionin toimivaltaa, tulisi tehdä SEU 48 artiklan 6 kohdan mukaisessa yksinkertaistetus- ja tarkistusmenettelyssä.

Kirjelmissä on käsitelty myös valtioneuvoston alustavia kantoja pysyvästä kriisinhallintamekanismista. Tältä osin valtioneuvoston viimeisimmät kannanotot sisältyvät kirjelmään E 90/2010 vp.

E 53/2010 vp. Pankkien vakaumaksut. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan on perusteltua periä rahoitussektorilta vakaumaksua, jonka myötä sektorin toimijat itse osallistuisivat tulevien rahoituskriisien kustannusten kattamiseen. Nykyisen finanssikriisin aiheuttamien kustannusten rahoitus maksuilla valtioiden budjetteihin (UK, Ranska) on tämän tarkastelun ulkopuolella.

On perusteltua, että finanssiala, ensi vaiheessa pankit, kantaa oman vastuunsa talouden vakauttamisesta finanssikriisin jälkeisessä maailmassa samoin kuin osallistuu tulevien finanssikriisien kustannuksiin maksamalla etukäteen vahvistettuja vakaumaksuja, joita voidaan käyttää vain ja ainoastaan kriisinratkaisutoimenpiteiden rahoittamiseen vaikeuksissa olevan pankin alasajon yhteydessä.

Vakaumaksun yksityiskohtien päättämisessä tulee painottaa malttia ja huolellisuutta. Valmistelussa tulee ottaa tarkkaan huomioon mm. pankkien vakavaraisuusvaatimusten ja talletussuojan tulevat muutokset. Tulee välttää ratkaisuja, jossa kustannukset siirtyvät suoraan pankkien asiakkaiden maksettaviksi tai muodostuvat pankeille kohtuuttomiksi.

Vakaumaksuista kertyvien varojen rahastointi erilliseen kriisinratkaisurahastoon on komission mukaan suositeltavin vaihtoehto, mutta valtioneuvosto ei tässä vaiheessa sulje lopullisesti pois myöskään vaihtoehtoa, jonka mukaan vakaumaksusta saatavat varat käytettäisiin jäsenvaltioiden budjettien rahoitukseen. Toimialalla ollaan rahaston kannalla.

Vakaumaksujen laskentaperusteen tulee kohdella tasapuolisesti erikokoisia pankkeja.

Toiminnan riskillisuus samoin kuin mahdollisessa kriisitilanteessa vaikeuksissa olevan pankin alasajosta aiheutuvat arvioidut kustannukset voidaan ottaa huomioon maksun määräytymisessä. Maksun määräytymisessä talletussuojan alaiset pankin velat tulee jättää laskentaperusteen ulkopuolelle ja talletussuojarahastoon etukäteen perittävät varat pitää erillään mahdollisen kriisinratkaisurahaston varoista.

Vakaumaksut eivät saa vääristää kilpailua eri EU:n jäsenvaltioihin sijoittautuneiden pankkien välille. Maksujen laskentaperusteiden, rahastoinnin mahdollisten tavoitetasojen ja niistä muodostuvien maksurasitteiden tulee tämän vuoksi olla riittävällä tavalla harmonisoituja.

Kriisinratkaisurahastojen hallinnointi ja käyttö tulee jättää kansalliseen harkintaan, koska kukin jäsenvaltio viime kädessä vastaa oman rahoitusjärjestelmänsä vakauden hallinnasta. Yhteiseen EU-tason kriisirahastoon ja rahastojen harmonisoituun verkostoon Suomi suhtautuu tällä hetkellä kielteisesti.

E 102/2010 vp. Finanssimarkkinoiden kriisinhallinta. Valtioneuvosto toteaa mm., että valvonnan ja kriisinhallinnan kehittäminen on välttämätöntä. Vakavaraisuusvalvontaa on tehostettava erityisesti niiden finanssilaitosten osalta, joilla on vaikutusta järjestelmän vakauteen paitsi EU:n tasolla myös yksittäisissä jäsenmaissa.

Valtioneuvosto kannattaa viranomaisten varhaisen puuttumisen välineiden ja valtuuksien laajentamista ja selkeyttämistä. Valtuuksiin voivat kuulua mm. oikeus kieltää tai rajoittaa voitonjakoa, kieltää tai rajoittaa liian riskillistä toimintaa, edellyttää valvottavalta elpymis- tai tervehdyttämissuunnitelmaa sekä oikeus asettaa asiamies valvomaan suunnitelman toteuttamista. Varhaisen puuttumisen välineitä tulee olla mahdollista käyttää jo siinä vaiheessa, kun on todennäköistä, ettei finanssilaitos kykene täyttämään vakavaraisuusdirektiiveissä säädettyjä keskeisiä vaatimuksia.

Kriisinratkaisuvälineiden valikoiman tulee olla laaja, monipuolinen ja riittävän harmonisoitu. Viranomaisilla tulee mm. olla valtuudet siirtää vakavissa vaikeuksissa olevan, todennäköi-

sesti konkurssiin muutoin menevän luottolaitoksen varallisuutta omaisuudenhoitoyhtiöön, vaihtaa luottolaitoksen johto sekä siirtää velkojen maksua. Samoin on tarpeen selvittää, voitaisiinko erityistapauksissa jatkaa luottolaitoksen toimintaa mitätöimällä omaa pääomaa ja muuntamalla etusijaltaan huonommassa asemassa olevaa velkapääomaa osakepääomaksi.

Valtioneuvosto kannattaa kriisinratkaisuviranomaisten yhteistoiminnan järjestämistä. Kunkin kriisinratkaisuviranomaisen tulee kuitenkin viime kädessä itse vastata omassa jäsenvaltiossaan toteutettavista kriisinratkaisutoimenpiteistä. Viranomaisten tehtävänjakoa tulee selkeyttää ja yhteistyötä sujuvoittaa.

Kriisinratkaisun rahoitukseen liittyen lähtökohtana on, että finanssiala kantaa oman vastuunsa maksamalla etukäteen vahvistettuja vakuusmaksuja. Vakausmaksujen laskentaperusteen tulee kohdella tasapuolisesti erikokoisia ja erityyppisiä luottolaitoksia. Maksut eivät saa vääristää kilpailua EU:n sisällä. Kriisinratkaisurahastojen käyttö tulee jättää kansalliseen harkintaan.

E 103/2010 vp. Rahoitusmarkkinaverot. Valtioneuvosto katsoo, että mahdollisten rahoitusmarkkinaverojen yhteisvaikutukset ja -rasitukset toimialalle ja palvelujen käyttäjille tulee arvioida tarkoin ennen veroista tehtäviä päätöksiä. Samoin on otettava huomioon verojen yhteisvaikutukset muihin vireillä oleviin hankkeisiin, kuten talletussuojan lisäharmonisointiin, sijoittajien korvausrahastosuojan lisäharmonisointiin, vakuusmaksun keräämiseen ja Basel III:een perustuviin vakavaraisuussäätelyn tarkistuksiin.

Valtioneuvosto katsoo, että erityisesti aktiviteettipohjainen vero saattaa olla toteuttamiskelpoinen, koska liikevoittoon ja/tai palkkioihin ja palkkioihin kohdistuva vero ei aiheuta merkittäviä vääristymiä rahoitusmarkkinoiden toimintaan. Valtioneuvosto puoltaa kummankin komission esittämän verotyypin osalta tehtäviä lisäselvityksiä.

E 90/2010 vp. Pysyvä kriisinhallintamekanismi. Valtioneuvoston kirjelmässä ja 1. jatkokirjel-

mässä esitetään alustavia kantoja valtioiden velkojen hallitusta uudelleenjärjestelystä ml. yhteistoimintalausekkeiden käyttämisestä.

Jatkokirjelmässä 2 valtioneuvosto ottaa kantaa Euroryhmän 28.11.2010 antamaan julistukseen pysyvän kriisinhallintamekanismin yleisistä piirteistä. Valtioneuvosto katsoo, että Euroryhmän päätös vastaa pitkälti valtioneuvoston jo pitkään ajamia tavoitteita ja reunaehjoja pysyvistä kriisinhallintamekanismista.

Velkojen uudelleenjärjestelyn merkitys korostuu keinona luoda terveet kannusteet sijoittajille vastuullisesta sijoittamisesta ja valtioille vastuullisesta budjettipolitiikasta sekä varmistaa perussopimuksen artiklan 125 toteutuminen. Uudelleenjärjestelyn mahdollisuus edellyttää yhteistoimintalausekkeiden käyttöä.

Yhteistoimintalausekkeet ovat myös keino kannustaa maita pitämään taloutensa kunnossa. Tämä toteutuu sijoittajien paremman riskitietoisuuden ja lainakustannusten eriytymisen kautta. Yhteistoimintalausekkeiden yhtenäistäminen ja laajamittainen käyttöönotto kestää useita vuosia.

Velkojen uudelleenjärjestelyn tai tilapäisen rahoitustuen tulee perustua huolelliseen arvioon maan velkakestävyyydestä. Perustettavan EVM:n rahoituskapasiteetti on yksi keskeinen selvitettävä asia jatkotyön kannalta.

Jäsenvaltioiden taloudellisen riskin rajaamiseksi on tärkeää, että perustettavan EVM:n asema velkojana (Preferred Creditor Status) on ensisijainen suhteessa yksityisiin velkoihin.

Kurinalainen talous- ja finanssipolitiikka sekä toimenpiteiden tehokas koordinointi euroalueella ovat välttämättömiä edellytyksiä kriisien ehkäisemiselle ja kriisitilanteiden tehokkaalle hallinnalle. Kriisinhallintamekanismin tulee ottaa huomioon pankkikriisin ja valtioiden velkakriisin välinen yhteys. Vastuu yksittäisen valtion pankkijärjestelmän vakaudesta kuuluu kunkin jäsenvaltion hallitukselle ja keskuspankille. Muiden kuin euroalueen jäsenvaltioiden osallistuminen mekanismin toimintaan joudutaan selvittämään.

On välttämätöntä, että IMF:lla on tärkeä rooli valtioiden talous- ja rahoituskriisin kriisinhallintamekanismissa ml. rahoitus, rahoitusvakaasar-

vioiden ja sopeutusohjelmien laadinta sekä velkakestävyysarviointi. IMF:n kanssa on myös

sovittava työnjaosta velkojen uudelleenjärjestelyprosessissa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

USA:n subprime-kriisin laukaisema finanssi-kriisi, sitä seurannut talouden taantuma ja viimeaikaiset yksittäisten eurotalouksien kasvaneet vaikeudet ovat käynnistäneet laajat sääntelyhankkeet. Halpa lainaraha ja puutteellinen riskien kasautumisen seuranta ruokkivat niin julkisen kuin yksityissektorinkin kohtuutonta velkaantumista. Tilanteen uusiutuminen tahdotaan välttää tehostamalla talouspolitiikkaan ja rahoitusmarkkinoihin liittyvää sääntelyä.

Tässä lausunnossa käsiteltävien, osin vasta alustavalla asteella olevien ehdotusten avulla pyritään ennakoimaan ja estämään uusien kriisien synty tai ainakin rajaamaan kriisin vaikutuksia sekä kehittämään toimivat mekanismit eri tilanteiden hallintaan. Talousvaliokunta keskittyy lausunnossaan esitysten päälinjauksiin erityisesti niiltä osin kuin ne koskettavat rahoitusmarkkinoita. Keskeisiä ratkaistavia kysymyksiä niin valtioiden velkaantumisen kuin rahoitusmarkkinoidenkin osalta ovat, miten riskin kasvamista voidaan tehokkaasti seurata, miten siihen voidaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa puuttua ja, mikäli tilanne pääsee kriisiytymään, millä keinoin tilanne vakautetaan. Nykyinen tilanne, jossa korjaustoimista vastaavat muut kuin riskinottajat, tulee estää. Tavoitteena on hoitaa talouksia mahdollisimman läpinäkyvästi ja niin, etteivät ne kriisiydy.

Markkinoiden kriisiytymistä on edistänyt myös se, ettei yksittäisten jäsenmaiden finanssipolitiikan puutteisiin ole puututtu, vaikka kasvu- ja vakaussopimus olisi antanut siihen mahdollisuuden. Ehdotetutkin uudistukset menettävät merkityksensä, jos niitä ei tulla käytännössä tarkoin myös soveltamaan.

Rahoitusmarkkinakriisin ja julkisen talouden rahoituskriisin kokemukset osoittavat, että yhteisen valuutan ja integroituneiden rahoitusmarkkinoiden oloissa puutteet ja virheet yksit-

täisten euromaiden taloudenpidossa voivat johtaa vakaviin seurauksiin koko euroalueen vakaudelle. Valiokunta onkin halunnut yhdistää talouspolitiikkaa ja rahoitusmarkkinoita koskevien ehdotusten käsittelyn, koska se katsoo, ettei näitä osa-alueita voida erottaa toisistaan. Niiden valmistelu tulisi myös unionitasolla kyetä hyvin koordinoimaan ja arvioimaan ehdotusten keskinäiset vaikutukset.

Talouspolitiikka

Lainsäädäntöpaketti. Komission ehdottama kuuden säädöksen muodostama lainsäädäntöpaketti muodostaa kokonaisuuden, jonka tavoitteena on parantaa ennakointia ja kansantalouksien kehityksen kokonaisvaltaisempaa seurantaa. Mahdollisiin ongelmiin puututtaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Jos jäsenmaa ei noudata annettua ohjausta, seurauksena olisivat sanktiot, joiden täytäntöönpanon estäminen edellyttäisi määränemismistää. Mikäli valtiontalous näistä toimista huolimatta kriisiytyisi, tilanteen vakauttamiseksi otettaisiin käyttöön kriisinratkaisumekanismi. Sen lähtökohtana on, että sijoittajat joutuvat osaltaan vastuuseen valtion veloista.

Talousvaliokunta pitää uudistuksen keskeisenä tavoitteena sitä, että luodaan uskottava järjestelmä, joka mahdollistaa kriisien ratkaisemisen tavalla, joka ei loukkaa perussopimuksen 125 artiklaa. Kunkin maan tulee vastata omista veloistaan. Samalla tavoin on tärkeää saattaa riskinottajat vastuuseen syntyvistä tappioista.

Talousvaliokunnan toimialan kannalta uudistuksen keskeisiä säädöshakkeita ovat asetusehdotus makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta² sekä asetusehdotus täytäntöönpanotoimista liiallisen makrota-

² KOM(2010) 527 lopullinen

louden epätasapainon korjaamiseksi euroalueella³. Säädöshankkeet laajentavat vakaus- ja kasvusopimuksen sääntelyalaa makrotalouden puolelle. Valiokunta pitää ehdotuksia lähtökohtaisesti perusteltuina. Kokonaistalouden seuranta on välttämätöntä, sillä yksityissektorin velkaantumisen voi johtaa suuriin julkistalouden vaikeuksiin, kuten juuri on nähty.

Ennakollisten toimien kannalta on tärkeää, että rahoitusmarkkinat kykenevät riittävän varhain arvioimaan kunkin maan velkapapereihin liittyvää riskiä ja hinnoittelemaan sen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa korkoihin. Nyt koetut äkilliset koronnousut tulee kyetä jatkossa välttämään. Hyvin toimiessaan komission ehdottama indikaattoreihin ja tulostauluihin perustuva varhaisvaroitussjärjestelmä voi osaltaan edesauttaa myös tämän tavoitteen saavuttamista.

Ehdotusten lähtökohtana on, että indikaattoreiden ja ohjeellisten, kynnysarvoihin perustuvien tulostaulujen avulla kyetään luomaan hälytysjärjestelmä, joka osoittaa hyvissä ajoin makrotalouden vakauden järkkymisen. Indikaattoreiden valinta, kyky analysoida ja yhdistellä tietoa sekä ottaa kunkin maan erityispiirteet huomioon tulee olemaan monimutkainen tehtävä. Jo pelkästään ongelmien havaitseminen ennakolta on vaikeaa, ja vielä vaikeampaa on keksiä, miten tilannetta voidaan korjata. Miten esimerkiksi havaitaan syntymässä oleva asuntokupla? Ja vaikka se havaittaisiin, miten siihen tulee puuttua? Vaikeuskerrointa lisää vielä se, että tavoitteena on luoda talousrakenteeltaan hyvin erilaisille maille yhteiset mittarit. Sääntelyn lähtökohtana on, että ongelmat havaitaan hyvissä ajoin. Asiantuntijoiden näkemyksenä on kuitenkin ollut, että tämänkaltaiset ongelmat tulevat esille vasta puhjettuaan. On myös arvioitu, ettei ennakkoinnilla saada selville sellaisia implisiittisiä rahoitusvastuita, joihin julkinen valta ei ole muodollisesti sitoutunut, mutta jotka laukeavat sen vastuulle kriisin synnyttyä.

Vastaavia talouden epätasapainoon ja systeemiriskisiin liittyviä seikkoja pyritään ennakolta havaitsemaan myös vuoden 2011 alussa toimin-

tansa aloittavassa, rahoitusmarkkinoiden toimintaa valvovassa järjestelmäriskikomiteassa. Onkin tarpeen selvittää, miten eri tahoilla tehtävä työ koordinoitaisiin.

Sekä valtiontalouden että makrotalouden sääntelyyn liittyisi sanktiojärjestelmä. Jos ennakointi ei toimi, ei sanktioitakaan voida käyttää, koska ne pahentaisivat kriisiä. Talouteen kohdistuisivat tällöin tuplasanktiot, sillä markkina-reaktiot tulevat, kuten on nähty, voimakkaasti vaikuttamaan rahoituksen hintaan. Jos järjestelmä toimii oikein, pitäisi jo varoituksesta aiheutua seurauksia myös valtionlainan korkoon. Mikäli järjestelmä toimii riittävän ajoissa, tällainen mekanismi saattaa olla tehokas. Jos taas toimet tulevat liian myöhään, kuten esim. Kreikan kohdalla tapahtui, olisivat seurannaisvaikutukset huomattavat EU:n sanktioiden ja rahoitusmarkkinoilla tapahtuvan lainansaannin ehtymisen tapahtuessa samanaikaisesti. Mikäli valtio joutuu samanaikaisesti osaltaan vastaamaan myös talletussuojasta ja sijoittajien suojasta rahoituslaitosten kaatuessa, voivat kerrannaisvaikutukset olla erittäin suuret. Tämäkin kytkee talouspolitiikan koordinaatiohankkeet ja rahoitusmarkkinoiden kriiseihin varautumista koskevat hankkeet tiiviisti yhteen.

Euroopan vakausmekanismi (EVM). Euroryhmän 28.11.2010 antamassa julistuksessa linjattiin alustavasti EVM:n toimintaa. Mekanismi korvaisi kesään 2013 asti voimassa olevan väliaikaisen järjestelyn eli Euroopan rahoitusvakausmekanismin (ERVM) ja Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV).

Valiokunta pitää suunnitellun vakausmekanismin tyyppistä järjestelyä välttämättömänä, jotta nykyinen tilanne, jossa markkinat uskovat euromaiden rahoittavan maksukyvyttömyystilanteet, saadaan päättymään. Yhteistoimintalausekkeiden käyttö ja sijoittajien vastuun korostaminen hillitsee uskoa tämänkaltaiseen "hiljaiseen lupaukseen" ja edesauttaa sitä, että markkinat arvioivat nykyistä ajantasaisemmin valtion velanmaksukykyä ja lainoitukseen liittyvää riskiä.

³ KOM(2010) 525 lopullinen

Alustavien linjausten perusteella ei ole vielä mahdollista arvioida, kuinka toimiva järjestely käytännössä olisi. EVM:kin sisältää ajatuksen euromaiden antamasta tuesta. Kyseessä olisi rahoitustuki, jota voitaisiin antaa tilanteessa, jossa kriisiytynyt maa ei ole vielä maksukyvyttömyys-tilassa. Tuen takaisinsaanti olisi kuitenkin nykyistä paremmin turvattu, sillä ERVV:stä poiketen vain kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) saatavat menisivät euromaiden saatavien edelle.

Rahoitusmarkkinat

Finanssikriisi laukaisi EU:ssa erittäin laajat rahoitusmarkkinoiden uudelleensääntelyhankkeet. Rahoitusmarkkinoiden valvonta on uudistettu, ja uusi järjestelmä käynnistyy ensi vuoden alussa. Sen lisäksi on jo tehty tai valmisteilla parikymmentä säädöshanketta.

Uuden järjestelyn⁴ avulla parannettaisiin rahoitusmarkkinoiden kriisinhallintaa. Keinoina ovat ennakointi, varhaiset toimet ja varsinaiset kriisintarkaisutoimet. Kriisintarkaisun rahoitus hoidettaisiin ns. vakausmaksujen avulla. Varat kerättäisiin, ainakin alkuvaiheessa, kansallisesti alan toimijoilta.

Talousvaliokunta pitää finanssimarkkinoiden kriisinhallintasääntelyä lähtökohtaisesti tarpeellisenä. Nykysääntely mahdollistaa valvonnan, mutta keinot ryhtyä tarvittaessa tehokkaisiin toimiin ovat vähäiset. Toisaalta on tarpeen tarkoin analysoida, miksi nykyisistä laajoista valvonto-oikeuksista, vakavaraisuussääntelystä ja stressitesteistä huolimatta pankkikriisiä ei havaittu Irlannissa ennakolta. Valiokunta painottaa valvonnan ja toimijoiden omien tehokkaiden hälytysjärjestelmien merkitystä keskeisimpinä väkautta turvaavina instrumentteina.

Sääntelyn lähtökohtana tulee olla, että se, joka valvoo, myös vastaa tarvittavista toimista. Valiokunta suhtautuu tämän vuoksi kielteisesti ajatukseen, jonka mukaisesti kansalliset vakausmaksurahastot lainaisivat varoja toisilleen. Tämä saattaisi johtaa moraalikatoon valtioiden luottaessa muualta tulevaan apuun.

Valiokunta pitää tärkeänä, että vakausmaksun osalta otetaan huomioon sen yhteisvaikutukset Basel III -vakavaraisuusvaatimusten, talletussuojaa koskevan sääntelyn ja mahdollisten rahoitusmarkkinaverojen kanssa. Lisäkustannuksia ei voida välttää, mutta niiden tulee pysyä kohtuullisella tasolla, ettei rahoituksen hinta muodostu EU:n kilpailukyvyyn esteeksi tai johda tilanteeseen, jossa alan toimijat siirtyvät kevyemmin säänneltyihin maihin.

Valiokunta pitää sinänsä perusteltuna, että myös mahdollisen verotuksen toteuttamistapoja ja vaikutuksia jatkoselvitetään. Suomen kannalta on olennaista, ettei sääntely suuntaa kaupankäyntiä enenevässä määrin suuriin markkinapaikkoihin. Kansallisen markkinapaikan säilyminen elinvoimaisena on tärkeää erityisesti pk-yritystemme kannalta.

Rahoitusmarkkinoiden sääntelyn jatkokehittäminen edellyttää, että kokonaisuuden toimivuus varmistetaan tarkoin. Nykyjärjestelmää vaivaa laajasti tunnustettu ongelma, joka aiheutuu vaikeuksista yhdistää kansallisessa päätösvallassa oleva finanssipolitiikka ja ylikansallisessa päätösvallassa oleva rahapolitiikka. Tähän perusongelmaan ei löydy helppoa ratkaisua.

Kokonaisuudistuksen yhteydessä on tarpeen käsitellä myös Euroopan keskuspankin (EKP) roolia. EKP:n tehtävänä on taata hintavakaus eli inflaation säilyminen euroalueella kohtuullisella tasolla, jona on pidetty noin kahta prosenttia. Pankki toimii erittäin itsenäisesti, mutta sillä on tiukka mandaatti. Keskuspankista on kriisin aikana muotoutunut aktiivinen toimija likviditeetin turvaajana ja kriisimaiden velkapapereiden ostajana. Ilman näitä toimia keskeiset keskieurooppalaiset pankit olisivat suurella todennäköisyydellä ajautuneet samanaikaisesti sekä solvenssi- että likviditeettikriisiin. Toisaalta tämä on johtanut tilanteeseen, jossa EKP:stä on tullut ongelmavaltioiden joukkokirjalainojen markkina-arvojen turvaaja. Mikä on EKP:n rooli tilanteessa, jossa EVM on olemassa, tai mikä on EKP:n rooli, mikäli valuuttasota eskaloituu? Myös näitä kysymyksiä on tarpeen selvittää jatkotyön yhteydessä. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että euroalueen vakautta on turvaamassa

⁴ E 102/2010 vp ja E 53/2010 vp

vahva keskuspankki, joka lähtökohtaisesti pidetään kriisinhoidon ulkopuolella.

Lopuksi

Edellä on tuotu esille enemmän selvitystarpeita ja huomioita kuin vastauksia. Se osoittaa hyvin nyt esillä olevien laajojen uudistushankkeiden monimutkaisuuden ja niiden väliset sidokset, joiden yhteisvaikutuksia on tässä vaiheessa erittäin vaikeaa arvioida. Selvää kuitenkin on, että valvonnan ja ennakollisten toimien tarve sekä selkeät vastuut riskinkannon osalta tulevat korostumaan.

Kuten edellä on jo todettu, talousvaliokunta katsoo, että talouspolitiikan ja rahoitusmarkkinoiden sääntelyhankkeita pitää tarkastella kokonaisuutena. Sääntelyssä tulee keskittyä olennaiseen ja välttää ylisääntelyä, joka saattaa johtaa talouskasvun tyrehtymiseen ja toiminnan siirtymiseen kevyemmin säänneltyihin maihin. Sääntelyn tulisi kohdistua erityisesti markkinarakenteisiin ja -prosesseihin. Työ on vasta alussa,

mutta aikaa sille on vain vähän, sillä markkinoiden vakauttaminen edellyttää ripeitä toimia. Epävarmuus euroalueen tulevan sääntelyn osalta näkyy kasvavana paineena rahoitusmarkkinoilla. Mahdolliset perussopimuksen muutostarpeet saattavat hidastaa prosessia merkittävästi.

Nyt esillä olevat elementit tulee saada pelamaan yhteen ja muodostamaan toimiva kokonaisuus, joka edesauttaa EU:n kilpailukykyyn kohentamista. Samoin on muistettava, että EU ja euroalue ovat mitä suuremmissa määrin kytköksissä globaalitalouteen ja kansainvälisiin rahoitusmarkkinoihin. Kansainvälinen yhteistyö ja sääntelyn harmonisointi ovat keskeisessä asemassa pyrittäessä lieventämään tulevia kriisejä.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantoihin korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Mauri Salo /kesk
jäs. Hannu Hoskonen /kesk
Harri Jaskari /kok
Anne Kalmari /kesk (osittain)
Matti Kangas /vas
Toimi Kankaanniemi /kd
Jouko Laxell /kok
Eero Lehti /kok (osittain)

Päivi Lipponen /sd (osittain)
Marjo Matikainen-Kallström /kok (osittain)
Sirpa Paatero /sd (osittain)
Ulla-Maj Widenroos /r (osittain)
vjäs. Sampsa Kataja /kok
Anne-Mari Virolainen /kok
Antti Vuolanne /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Aikaisempiin maakohtaisiin tukilainoihin, Euroopan rahoitusmarkkinoiden vakauttamiseen ja Euroopan rahoitusvakausvälineeseen sidotuilla miljardeilla euroilla pelastetaan pankit ja samalla saatetaan ahdinkoon vaikeuksissa olevien euromaiden pienituloiset kansalaiset.

Välillisesti ja välittömästi Suomi sidotaan näin vastaamaan summasta, joka ylittää pahimmillaan yli kymmenen miljardia euroa. Jo tehtyjen sitoumusten lisäksi edessä saattaa hyvin olla myös Portugalin, Belgian ja Espanjan tukeminen. Tällöin Suomen välillinen ja välitön vastuu kohoaa sietämättömän korkeaksi vain sen tähden, että sillä pelastetaan kevytmielisesti tai suorastaan rikoksenomaisesti velkaantuneet maat ja niitä kevytmielisesti lainoittaneet rahalaitokset.

Kukaan ei kykene sanomaan varmasti, kuinka suureksi vaikeuksiin joutuneiden maiden tuen tarve lopulta kohoaa.

On merkille pantavaa, että ilman näitä eri tukimuotoja useat pankit olisivat vaikeuksissa lainojen arvon romahdettua. Tässä vakauttamisessa on siten kyse lopultakin pankkien pelastamisesta.

Kaiken lisäksi tukemiselle asetetaan sellaisia ehtoja, että ne väistämättä heikentävät talouskasvua näissä maissa ja vaikeuttavat merkittävästi näin tukien takaisinmaksua elleivät peräti estä sitä.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitän,

että talousvaliokunta esittää suurelle valiokunnalle, että Euroopan vakautusjärjestelmää ei hyväksyttäisi.

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 2010

Matti Kangas /vas

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Euroopan yhteisvaluutta-alue muodostettiin poliittisin perustein taloudelliset realiteetit sivuuttaen. Euroalueeseen kuuluvat taloudeltaan ja poliittiselta kulttuuriltaan hyvin erilaiset maat. Yhteinen rahapolitiikka ilman yhteistä finanssipolitiikkaa on erittäin vaikeaa ja useiden asiantuntijoiden käsityksen mukaan jopa mahdotonta. Tämän perusvian korjaamiseksi eivät sääntelytoimenpiteet riitä. Ehdotetuista tuki- ja valvontajärjestelmistä seuraa uudenlaisia ongelmia. Ne koetaan pitkälle menevänä keskittämisenä ja liittovaltioistumisena, jolla tuskin on edes kansojen laajaa tukea. Tämä rikkoo myös perussopimuksen tukikieltoa. Tukijärjestelmän laajentaminen vapaaehtoisin sopimuksin tai perussopimusta muuttaen ei ole hyväksyttävissä oleva ratkaisumalli.

Kreikan ja Irlannin tuesta sekä Euroopan rahoitusvakausjärjestelmistä päätettäessä markkinoille syntyi vaarallinen käsitys ns. hiljaisesta lupauksesta. Se tarkoittaa sitä, että minkä tahansa jäsenmaan tai merkittävän pankin ajautuessa kriisiin muut euromaat ovat sitoutuneet pelastamaan sen. Asiantuntijat ovat pitäneet käsitystä tällaisesta lupauksesta erittäin kielteisenä. On korostettava sitä pääsääntöä, että kukin jäsenmaa ja jokainen rahoittaja on vastuussa omista sitoumuksistaan ja riskeistään.

Ongelmia ratkaistaessa tervehdyttämisohjelmissä pääpaino on asetettava ongelmamaiden ja -pankkien rahoittajien yhteistoiminnan varaan sekä valtioiden määrätietoisiin toimenpiteisiin kestävänsä finanssi- ja velkapolitiikan saavuttamiseksi. Jokaiseen ohjelmaan tulee liittyä yksityisen sektorin vapaaehtoiset, merkittävät ja nopeat velkajärjestelyt ja jäsenmaiden finanssialijäämien supistamistoimet. Ohjelmien laatimisessa, niihin osallistumisessa ja toteuttamisessa tulee Kansainvälisen valuuttarahaston IMF:n olla mukana, koska euromaat ja EU ovat osoittautuneet kyvyttömiksi laatimaan ja valvomaan

ohjelmien toteutusta. Suomen on pidättäydyttävä velkaantumasta, eikä valtion vastuita tule kasvattaa heikosti asioitaan hoitaneiden valtioiden ja pankkien sekä sijoittajien virheiden takia.

Euroopan unionin rahoitusmarkkinoiden pysyviksi tarkoitetut sääntelyhankkeet vuodesta 2013 alkaen ovat myöhässä, koska euroalueen erittäin korkea velkaantumistaso kokonaisuudessaan ja erityisesti useiden maiden osalta synnyttää kriisejä, joiden ratkaisemiseen uudet järjestelyt eivät ehdi. Kreikan ja Irlannin kaltaisia ratkaisuja ei enää voida toteuttaa. On etsittävä muita tapoja.

Ehdotetut uudet järjestelyt eivät täytä edellä mainittuja edellytyksiä. Näin ollen Suomen ei ole syytä niihin sitoutua. On otettava käyttöön uusia ratkaisumalleja. Tällainen on mm. hallittu velkajärjestely siitäkkin huolimatta, että siitä saattaa seurata markkinahäiriöitä. Toinen vaihtoehto on Euroopan keskuspankin toteuttama setelirahoitus. Siitä voi seurata inflaatiokehitystä, mutta se on pienempi ongelma kuin mitä seuraa jäsenmaiden ja pankkien vastuiden ottamisesta muutoinkin velkaantuvien muiden euromaiden veronmaksajien vastuulle. Kolmas vaihtoehto lopulta on euroalueen hallittu purkaminen siten, että heikoimmassa asemassa olevat maat jäävät ulkopuolelle vähintään siihen asti, kunnes ovat saattaneet taloutensa kuntoon.

Sellaista liittovaltiokehitystä, jossa maiden velat yhdistetään ja luodaan keskitetty järjestelmä, ei voida pitää hyväksyttävänä Suomen kannalta.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitän,

että suuri valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto ei sitoudu ehdotetun kaltaisiin rahoitusmarkkinajärjestelyihin, ja ottaa huomioon, mitä edellä on todettu.

**TaVL 27/2010 vp — U 34/2010 vp, E 31/2010 vp,
E 86/2010 vp, E 53/2010 vp, E 102/2010 vp,**

Eriävä mielipide 2

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 2010

Toimi Kankaanniemi /kd

ERIÄVÄ MIELIPIDE 3

Perustelut

Sosialidemokraatit pitävät Euroopan komission lainsäädäntöehdotuksia Euroopan unionin ja euroalueen talouspolitiikan koordinaation tehostamiseksi pääasiassa kannatettavina linjauksina, mutta ei kaikilta osin riittävinä.

Rahoituskriisin jatkuminen ja syventyminen ovat kääntäneet sekä EU-maiden että Suomenkin hallituksen päätöksiä kohti sosialidemokraattien toukokuussa 2010 Kreikan lainajärjestelyn yhteydessä esittämiä näkemyksiä. Tuolloin esitimme, että annettavalla tuella pitää olla tiukat ehdot. Vaadimme mm. tukiin vakuuksia ja erityisesti pankkituen antamista yleisesti hyväksytyn periaatteen mukaisesti, eli sen pitää olla avointa, vastikkeellista ja väliaikaista. Lisäksi esitimme rahoitusmarkkinoiden pelisääntöjen uudistamista sekä riskinkantokyvyn lisäämistä (VaVM 19/2010 vp). Nyt nämä tavoitteet saavat laajaa kannatusta ja niitä viedään eteenpäin lainsäädäntötoimin ja järjestelmämuutoksin.

Rahoitusmarkkinoiden riskien ja kriisien ehkäisemisen kannalta on keskeistä, että yksittäisten jäsenmaiden finanssipolitiikka on selkeässä ja tiukassa linjassa yhteisesti hyväksytyn kasvun ja vakaussopimuksen kanssa. Euromaiden talouden indikaattoreiden laadintaa, laatua ja avoimuutta sekä näiden seurantaa ja sitovuutta euromaiden tasolla pitää entisestään tehostaa ja varmistaa johtopäätösten oikea-aikaisuus. Kiinteistömarkkinoiden seurantaan ja siitä tehtäviin johtopäätöksiin pitää ryhtyä riittävän aikaisin. Esimerkiksi "asuntomarkkinoiden kuplien" havaitseminen hyvän informaation avulla on toteutettavissa. Espanjan ja Irlannin kiinteistömarkkinoiden ongelmista on varoitettu jo pitkän aikaa. Olisi tarvittu vain riittävästi poliittista tahtoa ja painostusta puuttua kehitykseen esimerkiksi kansallisella veropolitiikalla.

Euroopan vakausmekanismin (EVM) luominen on yksi ratkaisumalli, kunhan pidetään kiin-

ni siitä lähtökohdasta, että tuelle saadaan riittävät vakuudet. Yksi vaihtoehto on, että EU:n rahoitusapu rinnastettaisiin kokonaisuudessaan Kansainvälisen Valuuttarahaston IMF:n antamaan tukeen, joka velkajärjestelytilanteessa maksetaan ensisijaisesti takaisin. Pankkien tukemisen yhteydessä on varmistettava, että valtion takauksille saadaan omistusta tuettavista pankeista. Näin olisi pitänyt menetellä jo sovittujen ratkaisujen osalta. Voimassa oleva vakauserä ei ole saanut aikaan kaivattua vakautta euromaihin, kuten Irlantiin, Portugaliin ja Espanjaan. Yksi syy on ns. "hiljainen lupaus" siitä, että valtiot sitoutuvat pelastamaan pankit ja muut rahoituslaitokset vastuista.

Uusienkin järjestelmien lähtökohtana pitää olla se, että kukin maa vastaa omista veloistaan ja riskinottajat kantavat vastuun syntyneistä tappioista. Pankkien vakauserä maksujen kriisinratkaisurahastojen pitää jäädä kansalliselle tasolle, eikä eri maiden rahastojen välistä lainausta tule sallia. Valvonnan tulee olla tehokasta, ja pankkien ohella sen tulisi Suomen Fivan tapaan käsitellä Finanssitavaratalojen tärkeä osa eli vakuutusyhtiöt.

Suomessa hallituksen olisi pitänyt selvittää tuen läpinäkyvyys jo tehtyjenkin ratkaisujen osalta. Olisi syytä harkita, pitäisikö osa tuesta kirjata menoksi ja tuoda asia lisäbudjetin yhteydessä eduskunnan käsittelyyn lisälainaa ottamatta ja muita budjettiolettamuksia muuttamatta. Näin vältettäisiin Suomen valtion ylivelkaantuminen rahoituskriisin ratkaisujen seurauksena.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitämme,

että suuri valiokunta ottaisi edellä olevan huomioon muodostaessaan kantansa esityksiin.

**TaVL 27/2010 vp — U 34/2010 vp, E 31/2010 vp,
E 86/2010 vp, E 53/2010 vp, E 102/2010 vp,**

Eriävä mielipide

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 2010

Jouko Skinnari /sd
Päivi Lipponen /sd
Antti Vuolanne /sd